

2. Van redacteur naar directeur

Ja. Je zegt daar iets over die molenwereld van destijds. Misschien kunnen we daar nog even wat dieper op ingaan. Hoe stonden de molens erbij in die periode 1990, in die cultuur waar dat generatieconflict speelde? Hoe stonden de molens erbij?

SP2: Nou, matig. Matig. Er was natuurlijk een golf in de jaren '70, toen was er behoorlijk wat geld geweest, is er behoorlijk veel gedaan. Maar er waren... Overal in Nederland stonden nog wat we dan de wrakken noemden. Molens die eigenlijk in zijn totaliteit gerestaureerd moesten worden. Er waren ook toen nog heel veel rompen en restanten waarvan in de opvatting van toen we vonden dat die ook gecompleteerd moesten worden. En eigenlijk keken we niet zozeer naar die technische staat maar wat altijd maatgevend was, in elk jaarverslag werd daar mee begonnen, het aantal molens. En dat refereerde weer aan: er mag geen molen gesloopt worden. In de geschiedenis van het molenbehoud is ook de molensloop een heel belangrijk thema geweest. Die sloop tegenhouden was vaak het eerste, vaak het begin om een molen een nieuwe toekomst te geven. Dus maatgevend was het aantal molens en dat was elk jaar een enorme uitzoekerij van hoeveel zijn er nou bijgekomen, hoeveel zijn eraf gegaan. Maar je zag wel geleidelijk aan dat aantal toenemen. Maar in de jaren '80 veranderde er heel veel in het beleid van de overheid, van de Rijksoverheid. En er was gewoon geen geld en als er geld was werd dat geld pas na vijf jaar uitbetaald. Dus het was een heel ingewikkeld systeem met voorfinancieringen en dergelijke. En ja, het is niet zo dat in die periode echt nog molens, anders dan door brand of door storm, verloren zijn gegaan, dus niet door verwaarlozing. Maar het was wel... Ja, je had altijd wel het gevoel dat je tegen de bierkaai aan het vechten was.

SP1: En dat generatieconflict, kun je daar een voorbeeld van geven? Waarin speelde dat bijvoorbeeld?

SP2: Nou, de molenaars die hadden vrij snel een molendag georganiseerd. Dat was een dag waarop eigenlijk de doelstelling was zo veel mogelijk molens draaien. En dat zat helemaal niet in de genen van De Hollandsche Molen. Heel snel al is besloten dat in ieder geval De Hollandsche Molen zou de kosten van die molendag gaan betalen. Nou, dat gaf best veel gedoe want hoeveel geld is daar dan voor. En wat elk jaar een bron van conflicten was, was er werd altijd een poster gemaakt. En het ontwerp kwam dan vanuit De Hollandsche Molen, vanuit een ontwerpbureau of een drukkerij. En dat moest dan altijd ter goedkeuring nog naar het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Daar zijn conflicten over uitgevochten, dat wil je niet weten. En dat ging over triviale dingen. Wat er wel op mag en wat er niet op zou mogen. Maar daarachter zat eigenlijk wel het onuitgesproken onderwerp, de vraag van hoe openzetten wij nou die molens. Er stond op die poster, we hadden altijd die discussie, al dan niet een telefoonnummer van De Hollandsche Molen. En er waren heel veel mensen bij de vereniging die zeiden: "Ik wil dat telefoonnummer er niet op hebben want dan bellen mensen op en dan moeten wij routes voor ze gaan ontwerpen en dergelijke.". Dat is een hele tijd een hele hoop gedoe geweest. Dus dat gaf wel zo'n voorbeeld van... Het is niet zo dat die partijen echt tegenover elkaar zijn gaan staan of zijn komen te staan in een clash. Er is niet echt een conflict geweest. Er zijn wel spanningen geweest. Ik denk dat het heel belangrijk is geweest. Ik denk dat het heel belangrijk is geweest dat vrij snel één en later twee vertegenwoordigers van het gilde ook in het bestuur van De Hollandsche Molen kwamen, in het dagelijks bestuur. Dat gaf op zijn beurt dan ook al weer spanningen want mensen met last en ruggespraak in een bestuur is nooit zo eenvoudig. Dus uiteindelijk is het wel goed afgelopen maar dat onderliggende thema van: zijn we nou eigenlijk een club van liefhebbers of zijn we nou eigenlijk een club die dat mooie monument wat ons toevertrouwd is probeert open te stellen en uit te dragen? Dat conflict is er heel lang geweest. Of die tegenstelling, het is geen conflict. En

wat je nu ziet is eigenlijk het omgekeerde. Als je nu molenaar wordt dan wordt er eigenlijk vanuit gegaan dat als je dan op de molen bent dat je dan ook gewoon bezoek ontvangt. Terwijl in de beginperiode toen ik bij De Hollandsche Molen kwam werken waren er bosjes molenaars die zeiden: “Maar dat doe ik niet want ik ben alleen de molen aan het bedienen en ik moet dat volk niet over de vloer hebben.”. Nu is dat toch anders. Nu moet je verantwoord worden als je geen bezoek wil ontvangen. Tenzij je in de molen woont, dan is het natuurlijk niet mogelijk. Dus je ziet wel hoe die panelen zijn gaan schuiven in de loop van de tijd.

SP1: We komen zo nog even terug op de rol van de molen en het publiek. Toch nog even: je noemde deze periode in een ander interview een achtbaan. Ik stapte in een achtbaan. Hoe heb jij je daar staande gehouden? Of misschien moet ik wel vragen: hoe heb je het karretje weer rustig in het poortje, in het huisje geloodst?

SP2: Ja, ik denk uiteindelijk dat een paar dingen belangrijk waren. Wat ik eerder al zei dat je toch probeert iedereen zijn plek te geven en dat je weet van moet niet klappen, dit moet niet uit elkaar klappen. Ik denk persoonlijk dat ik, wat ik eerder ook zei, omdat ik zelf geen molenaar ben en ook nooit die ambitie heb gehad dus ik ben altijd toch wel in zekere mate een buitenstaander, zeker in die beginperiode, geweest. Dat dat geholpen heeft. En ook wel een aantal verstandige mensen om je heen. Dus ook wel een aantal bestuursleden, ook wel een aantal collega's en eigenlijk de zaak bij elkaar houden, om maar die vreselijke uitdrukking te gebruiken, heb ik toch ook wel vooral geleerd van meneer de Koning. En meneer de Koning was natuurlijk... Dat was De Hollandsche Molen. Die is in 1946 bij de vereniging komen werken en die heeft eigenlijk als technisch adviseur zo tientallen jarenlang het beeld bepaald. En wij konden al heel snel heel goed met elkaar overweg. De Koning was een individualist, hij ging altijd in zijn eentje op pad en ik mocht al heel snel mee. Nou, dat was wat want nooit mocht iemand met hem meerijden en naar een bepaalde molen toegaan. En hij leerde mij ook van: luister naar de mensen, luister, luister, luister. Ik heb bezoeken gehad dat die geen woord zei. Ik vroeg ooit eens: “Meneer de Koning, waarom zei je nou helemaal niks?”. Hij zei: “Heb je dat niet gehoord? Die mensen moesten hun verhaal kwijt.”. Dus dat je uitgaat van de mensen zelf. En ja, misschien zit dat dan in mijn karakter en ook wel een beetje in mijn opvoeding. Dat heeft, denk ik, gewoon ook wel gewerkt. Ja, en daarmee samenvattend De Hollandsche Molen is toch de club waar iedereen thuis moet kunnen komen. En dat vond ik ook wel heel fascinerend want één van de eerste ledenvergaderingen die ik bijwoonde, ja, daar zat ik naast een molenaar, een jongen die alleen maar lagere school had gehad, en die zat heel gezellig te keuvelen met een baron, Beelaerts van Blokland. En al die verschillende gradaties die waren aanwezig. Ik heb me wel aangepast. Sommigen hebben zich daarover verbaasd. En dat vond ik wel een heel mooi verhaal, wat dat illustreert. We hadden het daarstraks over dat directeur worden. Ik wist dat helemaal niet maar dat was al intern door meneer de Koning en een aantal bestuursleden bedacht van Endedijk moet dat worden. En toen was er op een gegeven moment een bijeenkomst, dat was in de Kaag en toen had de Nederlandse molenstichting een grote monumentenprijs gekregen van Prins Bernard Cultuurfonds. En die werd daar uitgereikt en daar was een grote bijeenkomst. Ik zou daar naartoe gaan ook vanwege het blad omdat ik daar een verhaal over zou schrijven.

SP1: Wanneer was dit?

SP2: Dit moet geweest zijn in 1988, denk ik. En ik had in die tijd nog nooit... Ik droeg geen kostuums en zo, dat had ik in mijn verzetsjaren zal ik maar zeggen was ik dat niet meer gaan doen. Maar ik had in mijn ogen een prachtige gele trui gekocht. En ik dacht: die trek ik aan want die vind ik wel mooi. Toen zat ik uiteindelijk in die bijeenkomst. Ik denk een man of 40 was daar, in mijn beleving alleen maar in grijze colberts en zwarte pakken. Dat was natuurlijk niet zomaar in je beleving wel. Dus ik voelde me verschrikkelijk opgelaten.

En toen dacht ik van: ik moet me wel gaan aanpassen. Ik moet niet die lijn doortrekken van je eigen ding doen, je moet je aanpassen wil je zaken kunnen doen. En wat toen ook bleek, ik was helemaal niet meegenomen door de Koning voor het blad een verhaal te schrijven maar hij wilde me gewoon laten zien van: kijk, dit wordt de nieuwe directeur. Dus het was een bewuste actie om mij te presenteren aan het volk, aan het molenvolk. En dat verhaal van die gele trui dat heb ik nog heel vaak verteld.

SP1: Ja. Heeft de Koning nog iets gezegd over die gele trui?

SP2: Niets.

SP1: Niets?

SP2: Niets want dat zou die ook nooit doen. Het was eigenlijk een hele... Ja, in de openbaarheid was het een hele beschaafde, hele rustige, beetje formele man. Onder elkaar kon je verschrikkelijk lachen met elkaar, had die fantastische verhalen en een hele mooie humor. Wat ook wel in die, maar dat is iets later gebeurd, dat was dat ik... Wij organiseerden één keer per jaar een excursie voor onze leden. Toen ik in '85 er kwam was het nog heel groot. Toen gingen we twee zaterdagen met elf bussen in totaal gingen we door een bepaalde streek. Dat was toen de Alblasserwaard. En na een aantal jaren, dat was één persoon die dat altijd organiseerde en die stopte ermee, toen ben ik dat gaan doen. Dus ik ging elk jaar een week naar een bepaalde streek en dan had ik meestal een hotelletje en dan ging ik zelf die route verkennen en uitzetten. En dat was wel een manier om de molens in dat gebied heel goed te leren kennen. En soms vragen mensen weleens aan mij van: "Je kent zeker elke molen in Nederland?". Nou, dat is niet zo. Maar ik denk wel zo'n twee derde. En dat komt vooral ook uit die periode. En dan heb je bij het uitzetten van zo'n excursie met heel veel mensen gesproken op hun plek. Mensen zitten in hun eigen omgeving en dan vertellen ze hun verhaal veel makkelijker dan als dat officieel is op een ledenvergadering, in een dure of chique locatie in Amsterdam of op het kantoor van de vereniging. Dat heeft ook wel heel belangrijk geweest om dat veld, ja, toch misschien ook wel tot op het bot goed te leren kennen.

SP1: Ja, ik snap het. Je trok als het ware de molenaars en de molens zo de vereniging in.

SP2: Ja.

SP1: Jij ging eigenlijk als vereniging daarheen daarmee.

SP2: En daarmee liet je zien dat van die tegenstelling geen tegenstelling hoefde te zijn. En dat het behoud van de molens, dus het restaureren en onderhouden, dat het ook ten dienste was juist van die molenaars. Die molenaar moest begrijpen dat zonder een goed werkende molen hij ook niet zijn hobby kon uitoefenen.